

Finansē
Eiropas Savienība

Nacionālais
attīstības plāns

Finanšu ministrija

*Apstiprināts
Uzraudzības komitejā
2023. gada 26. janvārī
protokols Nr. P-2023/UK/1*

Eiropas Savienības fondu IZVĒRTĒŠANAS PLĀNS

2021.–2027. gadam

Finanšu ministrija

RĪGA, 2023

Grozījumi: UK 06.05.2026. lēmums Nr. 2026/5.2-6/16/12

SATURA RĀDĪTĀJS

Priekšvārds	3
1. Izvērtēšanas plāna mērķis un tvērums	3
2. Izvērtēšanas atziņas un pieejas maiņa ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodā	4
3. Izvērtējumu plānošana, veikšana un pēctecības nodrošināšana	6
4. Izvērtēšanas veikspējas nodrošināšana	8
5. Izvērtēšanas standarti un kvalitātes vadlīnijas	9
6. Izvērtēšanas budžets un tā organizācija	10
7. Izvērtējumiem nepieciešamie dati un plānotie izvērtējumi	10

Priekšvārds

Izvērtēšanu plaši izmanto dažādās jomās un nozarēs, lai iegūtu pierādījumus īstenoto pasākumu pamatotībai, atbilstībai, lietderībai u.c. aspektiem. Izvērtēšana ļauj pilnveidot esošos pasākumu īstenošanas veidus vai izstrādāt jaunas īstenošanas pieejas.

“Eiropas Savienības fondu IZVĒRTĒŠANAS PLĀNS 2021.–2027. gadam” (turpmāk – Izvērtēšanas plāns) ir sagatavojusi Finanšu ministrijas (turpmāk – FM) Eiropas Savienības (turpmāk – ES) fondu stratēģijas departamenta Izvērtēšanas nodaļa (turpmāk – Izvērtēšanas nodaļa)¹, balstoties uz Kopīgo noteikumu regulas² 44. pantā noteikto, ka dalībvalsts vai vadošā iestāde izstrādā Izvērtēšanas plānu, kas var aptvert arī vairākas programmas”, kā arī ņemot vērā Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) vadlīnijas³.

Kārtība, kādā paredzēts nodrošināt izvērtēšanu (tostarp Izvērtēšanas plāna sagatavošanu) ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodā noteikta kārtībā, kādā ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodā nodrošina ieguldījumu uzraudzību un izvērtēšanu, kā arī izstrādā un uztur Kohēzijas politikas fondu vadības informācijas sistēmu (turpmāk – KPVIS)⁴.

Izvērtēšana ir viens no ES fondu vadības elementiem. Izvērtēšanas mērķis ir nodrošināt pierādījumu bāzi, lai veicinātu uz rezultātiem vērstu un efektīvu ES fondu līdzekļu ieguldīšanu Latvijas tautsaimniecībā.

1. Izvērtēšanas plāna mērķis un tvērums

ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda izvērtēšanas ietvardokumenta – **Izvērtēšanas plāna – mērķis ir noteikt ietvaru un kārtību to ES fondu izvērtējumu veikšanai, kuri atbilst Kopīgo noteikumu regulas 44. panta prasībām (obligāti veicami)**.⁵ Izvērtēšanas plānā raksturotas izvērtēšanā iesaistīto pušu lomas un funkcijas, identificēti minētās regulas prasībām atbilstošie provizoriskie izvērtējumi un to uzsākšanas aptuvenais laika grafiks, nepieciešamie dati un noteikta to nodrošināšanas kārtība, kā arī definēti standarti izvērtējumu kvalitātes nodrošināšanai.

¹ Pēc 02.01.2025. FM Eiropas Savienības fondu stratēģijas departamenta reorganizācijas Izvērtēšanas nodaļas izvērtēšanas funkcijas pārņēma FM Eiropas Savienības fondu stratēģijas departamenta Sabiedrības ilgtspējas attīstības nodaļa.

² [Eiropas Parlamenta un Padomes regula \(ES\) 2021/1060](#) (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai.

³ [Eiropas Komisijas dienestu darba dokuments par Eiropas Reģionālā attīstības fonda, Kohēzijas fonda un Taisnīgas pārkārtošanās fonda sniegumu, uzraudzību un izvērtēšana 2021. – 2027. gada plānošanas periodu](#) (pieejams angļu valodā)

⁴ Ministru kabineta 2022. gada 13. decembra noteikumi Nr.770 “[Kārtība, kādā Eiropas Savienības fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodā nodrošina ieguldījumu uzraudzību un izvērtēšanu, kā arī izstrādā un uztur Kohēzijas politikas fondu vadības informācijas sistēmu](#)”

⁵ Kopīgo noteikumu regulas 44. pants nosaka dalībvalstij vai vadošai iestādei veikt programmu izvērtēšanu saistībā ar vienu vai vairākiem šādiem kritērijiem: efektivitāte, lietderīgums, piemērotība, saskaņība un Savienības pievienotā vērtība, ar mērķi uzlabot programmu izstrādes un īstenošanas kvalitāti. Turklāt noteikts, ka līdz 2029. gada 30. jūnijam katrai programmai jāveic izvērtēšana, lai novērtētu tās ietekmi.

Izvērtēšanas plāns aptver ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda kohēzijas politikas fondu – Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+), Kohēzijas fonda (KF), kā arī Taisnīgas pārkārtošanās fonda (TPF) (turpmāk kopā – ES fondi) – finansēto atbalsta programmu lietderīguma, efektivitātes, saskanības, piemērotības, ES pievienotās vērtības un ietekmes uz Latvijas tautsaimniecību un sabiedrību izvērtēšanu ar mērķi iegūt pierādījumus par fondu darbību sekmīgumu un uzlabot programmu izstrādes un īstenošanas kvalitāti Latvijā.

2. Izvērtēšanas atziņas un pieejas maiņa ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodā

Laika posmā no 2021. gada janvāra līdz 2021. gada maijam FM Izvērtēšanas nodaļas eksperti tikās ar visu atbildīgo iestāžu un Pārresoru koordinācijas centra pārstāvjiem, lai, uzsākot Izvērtēšanas plāna izstrādi, konstatētu ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.–2020. gada plānošanas perioda izvērtēšanas sistēmas stiprās un vājās puses no iesaistīto iestāžu viedokļa. Tika analizēts, kādas izvērtēšanas sistēmas izmaiņas būtu lietderīgas ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodā. Šajā nodaļā apkopotas galvenās atziņas un secinājumi no šīm sanāksmēm un plānotās izmaiņas attiecībā uz izvērtēšanas pieeju ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodā.

Atziņas no ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.–2020. gada plānošanas perioda:

- 1. Centralizētā izvērtēšanas sistēma ļāvusi nodrošināt vienotu metodoloģisko ietvaru, specializāciju un vienotu pieeju kvalitātes nodrošināšanai, tādējādi iegūstot uzskatāmākus un kvalitatīvākus izvērtēšanas rezultātus (analīzi, secinājumus un ieteikumus), kā arī stiprinājusi FM kā vadošās iestādes lomu ES fondu ieguldījumu vadībā.**
- 2. Konsultatīvās izvērtēšanas darba grupa (turpmāk – KIDG) kā ar ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda Uzraudzības komiteju (turpmāk – UK) nesaistīts izvērtēšanas uzraudzības formāts nav attaisnojies, par ko liecina kritisku diskusiju trūkums par pieteiktajām izvērtējumu tēmām un to darba uzdevumiem, izvērtējumu rezultātiem, secinājumiem un ieteikumiem.**
- 3. Atbildīgo iestāžu un par horizontālo principu koordinēšanu atbildīgo institūciju pieteiktās izvērtēšanas tēmas ir nozarei specifiskas. Ņemot vērā centralizēto izvērtēšanas sistēmu, šauri specifisku izvērtējumu veikšanai jāpatērē resursi, kurus varētu izmantot plašāku izvērtējumu veikšanai. Kopumā atbildīgās iestādes nav ieinteresētas iedziļināties citu iestāžu pieteikto tematiski specifisku izvērtējumu rezultātos, un līdz ar to trūkst stratēģisks skatījums arī attiecībā uz izvērtējuma ieteikumu ieviešanu.**
- 4. Izvērtējumu darba uzdevumu saskaņošana KIDG un pēc tam centralizēta publisko iepirkumu procedūras veikšana izvērtēšanas pakalpojumu nodrošināšanai prasa lielus laika resursus, veidojot ievērojamu laika nobīdi no izvērtējuma tēmas pieteikuma brīža līdz izvērtējuma rezultātu saņemšanai**

(nereti nobīde ir ilgāka par diviem gadiem). Tas būtiski ierobežo izvērtējuma rezultātu savlaicīgu izmantošanu ES fondu plānošanā un ieviešanā.

5. **Izvērtēšanas nodaļa kā par ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda izvērtēšanu atbildīgā struktūrvienība vadošajā iestādē veica izvērtējumu tehniskās dokumentācijas (darba uzdevumu, iepirkumu nolikumu) izstrādi, izvērtējumu uzraudzību un vadību.** Kopumā izvērtēšanas ekspertu skaits Latvijā ir ierobežots, ar specifiskām zināšanām par ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda sistēmu – vēl ierobežotāks. Izvērtēšanas nodaļa nodrošināja, lai piesaistītie ārējie eksperti izmantotu ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda izvērtēšanai piemērotākās metodes (ņemot vērā EK regulējumā noteiktās izvērtējumu kvalitātes prasības).
6. **Izvērtējumiem nepieciešamie dati galvenokārt tiek iegūti iekšēji** – no KPVIS vai sadarbojoties ar citām valsts pārvaldes institūcijām, lai izgūtu datus no to datu bāzēm/reģistriem. Attiecīgi Izvērtēšanas nodaļa faktiski bija tā, kas lielākoties apkopoja datus ārpalpojuma piesaistīto izvērtētāju vajadzībām.

ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodā:

1. Lai veicinātu UK iesaisti izvērtēšanas jautājumos, vienlaikus veidojot pārskatāmāku izvērtēšanas pieeju, **izvērtēšanas jautājumu** – tēmu un darba uzdevumu tvērumu, ziņojumu rezultātu, izvērtēšanas ieteikumu – **izskatīšana notiek UK apakškomitejās** (ir pārtraukta KIDG darbība). Šādā iesaistošā procesā tiek stiprināta partnerības principa piemērošana izvērtēšanas jautājumos, kā arī uz pierādījumiem un izvērtēšanas rezultātiem balstītu turpmāku lēmumu pieņemšanu efektīvai ES fondu ieguldījumu veikšanai.⁶
2. **Nozarei specifisku ES fondu izvērtējumu un pētījumu⁷ veikšana ir nodota ES fondu atbildīgo iestāžu un par horizontālo principu koordinēšanu atbildīgo institūciju pārziņā**, atsakoties no centralizētas minēto institūciju pieteikto izvērtējumu iepirkšanas FM (tās veic izvērtējumus patstāvīgi). Atbildīgo iestāžu un par horizontālo principu koordinēšanu atbildīgo institūciju **izvērtējumi tiek fokusēti uz ES fondu pasākumu ieviešanas aspektiem**, ja pirms pasākumu uzsākšanas, to ieviešanas laikā vai programmas noslēgumā tiek konstatēta nepieciešamība.
3. Lai sekmētu nozarei specifisku izvērtējumu kvalitāti un saglabātu vienotu izvērtēšanas pieeju, pieejami **praktiski ieteikumi** investīciju izvērtēšanai⁸.
4. **Vadošā iestāde atbilstoši Kopīgo noteikumu regulas 44. panta prasībām nodrošina, ka tiek izvērtēta ES fondu investīciju efektivitāte, lietderība un ietekme uz tautsaimniecību un sabiedrību**, tādējādi nodrošinot nepieciešamo

⁶ Grozījumi Ministru kabineta 2015. gada 24. februāra noteikumos Nr. 108 "Kārtība, kādā uzrauga un izvērtē Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda ieviešanu, kā arī izveido un izmanto Kohēzijas politikas fondu vadības informācijas sistēmu 2014.–2020. gadam"

⁷ Jebkuri citi ES fondu ieguldījumu izvērtējumi un pētījumi, kuri ir šaurāki par Kopīgo noteikumu regulas 44. pantā noteiktajām izvērtēšanas prasībām un kurus īsteno atbildīgās iestādes.

⁸ Pieejami šeit: <https://www.esfondi.lv/profesionaliemi/izvertesana>

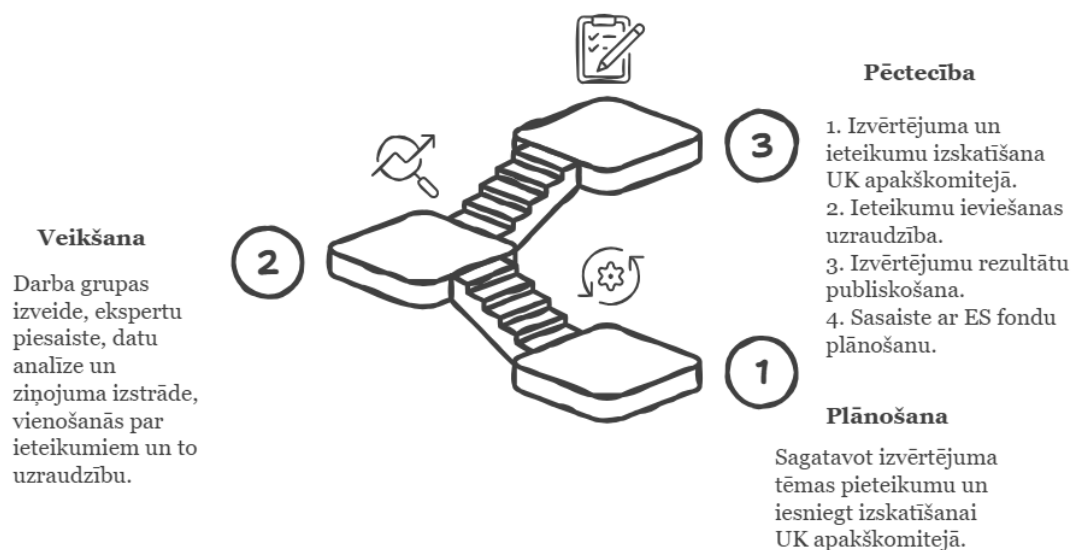
pierādījumu bāzi turpmākiem uzlabojumiem ES fondu ieguldījumu plānošanā, īstenošanā un uzraudzībā.

3. Izvērtējumu plānošana, veikšana un pēctecības nodrošināšana

ES fondu izvērtēšana ir darbību kopums, ko veic vadošā iestāde, atbildīgās iestādes, nozares ministrijas (ja attiecināms) un par horizontālo principu koordināciju atbildīgās institūcijas, lai novērtētu ES fondu finansējuma ieguldījumu efektivitāti, lietderību un ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību un sabiedrību, tādējādi nodrošinot nepieciešamo pierādījumu bāzi turpmākiem uzlabojumiem kohēzijas politikas programmas īstenošanā. Skat. izvērtēšanas procesu ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodā 1. attēlā.

Izvērtēšanas nodrošināšana aptver darbības, kas veicamas, lai izveidotu izvērtēšanas sistēmu un nodrošinātu tās kvalitatīvu funkcionēšanu. Izvērtēšanas sistēmai, ievērojot EK vadlīnijas⁹, jānodrošina atbilstoša tvēruma un atbilstošas kvalitātes ES fondu ieguldījumu izvērtēšana ar mērķi iegūt pierādījumu bāzi turpmāku ES fondu ieguldījumu pamatotībai un nepieciešamajiem uzlabojumiem.

Vadošā iestāde, iesaistot atbildīgās iestādes un sadarbības partnerus, ir izstrādājusi tiesisko ietvaru, ES fondu ieguldījumu izvērtēšanai¹⁰ un praktiskus ieteikumus investīciju izvērtēšanai¹¹.

1. att. ES fondu izvērtēšanas process un pēctecības nodrošināšana

⁹ Eiropas Komisijas dienestu darba dokuments par Eiropas Reģionālā attīstības fonda, Kohēzijas fonda un Taisnīgas pārkārtošanas fonda sniegumu, uzraudzību un izvērtēšanu 2021. – 2027. gada plānošanas periodu (pieejams angļu valodā https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/evaluation/performance2127/performance2127_sw_d.pdf)

¹⁰ Ministru kabineta 2022. gada 13. decembra noteikumi Nr. 770 “Kārtība, kādā Eiropas Savienības fondu 2021. – 2027. gada plānošanas periodā nodrošina ieguldījumu uzraudzību un izvērtēšanu, kā arī izstrādā un uztur Kohēzijas politikas fondu vadības informācijas sistēmu”.

¹¹ Pieejami šeit: <https://www.esfondi.lv/profesionaliemi/izvertesana>

Izvērtējuma plānošana

Pirms izvērtējuma¹² uzsākšanas vadošā iestāde, atbildīgā iestāde vai par horizontālo principu koordinēšanu atbildīgā institūcija sagatavo kopsavilkuma informāciju par plānotā izvērtējuma pamatojumu, tēmu, tvērumu, galvenajiem izvērtēšanas jautājumiem, veikšanas laiku un plānoto finansējumu un **sagatavoto izvērtējuma tēmas pieteikumu iesniedz UK sekretariātam izskatīšanai UK tematiskajai apakškomitejai**, nosūtot uz e-pasta adresi izvertesana@fm.gov.lv un uk@fm.gov.lv, ievērojot UK apakškomitejas reglamentu.

Pēc izvērtējuma tēmas izskatīšanas UK apakškomitejā tiek uzsākta izvērtējuma organizēšana.

I. Izvērtējuma veikšana

Lai nodrošinātu kvalitatīva ES fondu izvērtējumu un pētījumu veikšanu izvērtējuma pasūtītājam (vadošai iestādei, atbildīgajām iestādēm, nozares ministrijām (ja attiecināms) un par horizontālo principu koordināciju atbildīgajām institūcijām) ir ieteicams izveidot izvērtējuma darba grupu, kuras sastāvā ir izvērtējuma pasūtītāji, izvērtējuma veicēji, pārstāvji no organizācijām vai institūcijām (iesaistīti procesos, darbībās, pakalpojumos, kas tiek vērtēti). Atsevišķos gadījumos ir lietderīgi un pat nepieciešams uzrunāt arī plānošanā un lēmumu pieņemšanā iesaistītās puses, kā arī izvērtējumā ietverto mērķu grupu pārstāvjus, par kurām tiek veikta izvērtēšana.

Izvērtējuma pasūtītājs nodrošina izvērtējuma veikšanai nepieciešamos tās rīcībā esošos datus un informāciju. Gadījumos, kad iestādes rīcībā nav nepieciešamo datu, datu apkopošana iekļaujama izvērtējuma darba uzdevumā.

Izvērtējumus veic neatkarīgi iekšēji vai ārēji izvērtēšanas eksperti. Ārējos izvērtējumus veic eksperti, kurus piesaista Publisko iepirkumu likumā noteiktajā kārtībā. Svarīgi nodrošināt, ka izvērtējuma veikšanai piesaistītie eksperti pārzina ne tikai dažādas izvērtēšanas metodes, bet arī labi orientējas ES fondu ieguldījumu ieviešanas jautājumos Latvijā.

II. Izvērtējuma ieteikumu saskaņošana un izvērtējumu pēctecības nodrošināšana

Pēc vienošanās par izvērtējuma gala ziņojuma starp izvērtējuma veicēju un izvērtējuma pasūtītāju vadošā iestāde, atbildīgā iestāde vai par horizontālo principu koordinēšanu atbildīgā institūcija **sagatavo priekšlikumus stratēģisko ieteikumu ieviešanai**, norādot veicamās darbības, atbildīgo iestādi ieteikuma ieviešanā, ieviešanas termiņu un sasniedzamo rezultātu, **un kopā ar izvērtējuma gala ziņojumu un tā kopsavilkumu iesniedz UK sekretariātam izskatīšanai UK tematiskajai apakškomitejai**, nosūtot uz e-pasta adresi izvertesana@fm.gov.lv un uk@fm.gov.lv, ievērojot UK apakškomitejas reglamentu.

¹² Attiecināms gan uz Izvērtēšanas plānā paredzēto vadošās iestādes izvērtējumu, gan uz nozaru (t.sk. par horizontālo principu ieviešanu) veicamajiem specifiskajiem ES fondu izvērtējumiem, kuru finansēšanai tiks izmantoti ES fondu tehniskās palīdzības resursi.

Pēc tam, kad UK apakškomitejā izskatīti priekšlikumi stratēģisko ieteikumu ieviešanai, izvērtējuma pasūtītājam jānodrošina šo ieteikumu īstenošana praksē un periodiski jāpārlicinās par ieteikumu ieviešanu (progresu).

Vadošā iestāde nodrošina sabiedrības informēšanu par ES fondu izvērtēšanas aktualitātēm un izvērtējumu rezultātiem, visus pabeigtos ES fondu izvērtēšanas ziņojumus un to kopsavilkumus publicējot ES fondu tīmekļa vietnē – www.esfondi.lv. Savukārt katrs izvērtējuma pasūtītājs pats nodrošina attiecīgā izvērtējuma publicēšanu Valsts kancelejas uzturētajā pētījumu un publikāciju datu bāzē (<https://ppdb.mk.gov.lv/>).

Vadošā iestāde nodrošina UK apakškomitejā izskatīto izvērtēšanas ieteikumu iekļaušanu un to regulāru aktualizāciju **Izvērtējumu ieteikumu plānā**, publicējot to **ES fondu tīmekļa vietnē** – www.esfondi.lv, nodrošinot ikvienam interesentam iespēju iepazīties ar progresu katras jomas izvērtējumu rezultātu pēctecībā.

Lai nodrošinātu izvērtēšanas ciešāku sasaisti ar plānošanu, ieviešanu un uzraudzību, lēmumu pieņemšanu un diskusijas par izvērtēšanas jautājumiem, vadošā iestāde sagatavo informāciju par kalendārajā gadā veiktajiem izvērtējumiem un Izvērtējumu ieteikumu ieviešanas plānā iekļautajiem ieteikumiem un to ieviešanu, un iesniedz minēto informāciju UK izskatīšanai reglamentā noteiktajos termiņos un kārtībā.

4. Izvērtēšanas veikspējas nodrošināšana

Lai stiprinātu izvērtēšanas kapacitāti, plānots organizēt mērķtiecīgu un strukturētu izvērtēšanā un tās organizēšanā iesaistītā personāla apmācību, veicinot ES fondu vadošās iestādes, atbildīgo iestāžu, sadarbības iestādes un citu ES fondu vadībā iesaistīto institūciju un sadarbības partneru pārstāvju izpratni par izvērtēšanas būtību, izvērtēšanas metodēm, datu nepieciešamību u.c. jautājumiem. Tādējādi plānots veicināt kvalitatīvu darba uzdevumu un tehnisko specifikāciju sagatavošanu, mērķtiecīgu izvērtēšanas ārpakalpojuma uzraudzību un speciālistu prasmes izvērtējumu veikšanā. Iecerēts, ka apmācības izvērtēšanas veikspējas nodrošināšanai tiks integrētas Valsts kancelejas īstenotās administratīvās kapacitātes ceļa kartes ietvaros¹³.

Apmācību organizēšanā plānots piesaistīt gan nacionālos ekspertus, gan EK izvērtēšanas ekspertus, kā arī citu valstu un starptautisko organizāciju izvērtēšanas ekspertus, tā nodrošinot daudzpusīgākas informācijas pieejamību un plašāku izvērtēšanas jautājumu un metožu apguvi. Tāpat ir plānots turpināt sadarbību ar visām Baltijas valstu kohēzijas politikas fondu vadošajām iestādēm, lai nodrošinātu labās prakses un pieredzes apmaiņu izvērtēšanas procesa organizēšanā.

Papildus tam paredzēta ekspertu dalība starptautiskajos ar izvērtējumiem tematiski saistītos semināros un konferencēs, lai nodrošinātu aktuālās informācijas un starptautiskās prakses par izvērtēšanas jautājumiem izpratni, vienlaicīgi ļaujot uzlabot

¹³ Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmā 2021.–2027. gadam plānotas aktivitātes administratīvās kapacitātes izaicinājumu risināšanai. Šajā nolūkā Valsts kanceleja sadarbībā ar FM un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju (no 2024. gada 1. jūlija Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija) izstrādājusi administratīvās kapacitātes stiprināšanas ceļa karti kohēzijas politikas efektīvai īstenošanai.

izvērtēšanas organizēšanas un izvērtējumu veikšanas kvalitāti un efektīvāku izvērtēšanai atvēlēto resursu izmantošanu.

5. Izvērtēšanas standarti un kvalitātes vadlīnijas

Izvērtēšanas process no konkrēta izvērtējuma ieceres līdz jēgpilnu izvērtējuma rezultātu iegūšanai un pielietošanai ir kompleksu darbību kopums un prasa **augstu kvalitāti visu darbību īstenošanā**.

Lai nodrošinātu augstu ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda kohēzijas politikas izvērtēšanas kvalitāti, svarīgi ievērot **izvērtēšanas standartus**, kas faktiski kalpo par kvalitātes kontroles instrumentu.

Neraugoties uz to, ka izvērtēšanas standartus definējušas dažādas starptautiskās, reģionālās un nacionālās organizācijas (piemēram, OECD¹⁴, UNEG¹⁵, Czes¹⁶, LATES¹⁷ u.c.) un to fokusi un detalizācija var atšķirties, daudzi no šiem standartiem ietver vienojošus izvērtēšanas kvalitātes **pamatprincipus** izvērtējumu plānošanas, īstenošanas un rezultātu komunicēšanas procesos. Tālāk minēti būtiskākie pamatprincipi.

Izvērtējuma plānošana

Jau plānošanas sākumā tiek iesaistītas **visas izvērtējuma rezultātos ieinteresētās puses**.

Izvērtējuma priekšmets, mērķis, tvērums, izvērtēšanas jautājumi un izvērtējuma rezultātu pielietojums tiek skaidri un saprotami definēti jau izvērtējuma plānošanas stadijā un ir visām iesaistītajām pusēm saprotami.

Pieejamo resursu ietvaros tiek izvirzīts **tikai sasniedzams izvērtēšanas mērķis** un tikai atbildami izvērtēšanas jautājumi.

Izvērtējums tiek **plānots un veikts savlaicīgi**, t.i., tā, lai rezultāti būtu izmantojami tieši tad, kad tas ir nepieciešams.

Izvērtējumā izmantojamo **datu avoti un datu iegūšanas metodes ir saskaņotas ar izvērtēšanas jautājumiem**. Datu iegūšanas un analīzes metodes ir zinātniski pamatotas. Jāizmanto tikai uzticami (pārbaudāmi) un derīgi dati, turklāt tikai tādā apjomā, lai atbildētu uz izvērtēšanas jautājumiem un sasniegtu izvērtējuma mērķi.

¹⁴ Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (*Organisation for Economic Co-operation and Development*) vadlīnijas “Quality Standards for Development Evaluation: Guidelines and Reference series”, 2010 (pieejams angļu valodā: [Quality Standards for Development Evaluation | OECD](#))

¹⁵ Apvienoto Nāciju Izvērtētāju grupas (*United Nations Evaluation Group*) izvērtēšanas standarti “Norms and Standards for Evaluations”, 2016 (pieejams angļu valodā: <http://www.unevaluation.org/document/detail/1914>).

¹⁶ Čehijas Izvērtētāju biedrības (*Czech Evaluation Society*) izvērtēšanas standarti “Formal Standards of Conducting Evaluations”, 2013 (pieejams angļu valodā: https://czecheval.cz/Dokumenty%20-%20archiv/ces_formalni_standardy_evaluaci_short_en.pdf).

¹⁷ Latvijas Izvērtētāju asociācijas izvērtēšanas standartu versija “Izvērtēšanas standarti un ētikas principi”, kas izstrādāti 2021. gadā Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” projekta “Latvijas Izvērtētāju asociācijas darbības stiprināšana izvērtēšanas kultūras attīstīšanai Latvijā” (Nr. 2021.LV/NVOF/MIC/011) ietvaros (pieejams latviešu valodā: [Izvertesanas-standarti-30.10.2021.pdf](#)).

Izvērtējuma veikšana

Izvērtējumu veic **pilnībā neatkarīgi eksperti** – tie savās rīcībās ir neatkarīgi no izvērtējuma priekšmeta un izvērtējuma pasūtītāja, spēj nodrošināt izvērtējuma objektivitāti, tai skaitā apstākļos, kad izvērtētāji un pasūtītāji ir vienas institūcijas struktūrvienības.

Izvērtēšanas priekšmets ir novērtēts pilnībā un taisnīgi, un izvērtējuma rezultāti ir vērsti uz izvērtējuma priekšmeta stipro pušu attīstīšanu un trūkumu novēršanu.

Izvērtējuma veikšana ir **atklāta un caurskatāma**. Rezultāti ir pārbaudāmi.

Rezultātu komunicēšana un izmantošana

Rezultāti un ieteikumi ir izmantojami – tie ir pamatoti, specifiski, attiecas uz izvērtējuma mērķauditoriju; ieteikumi ir izpildāmi.

Izvērtējuma ziņojums ir pilnīgs un tiek prezentēts pārredzamā veidā tā, ka tas ir saprotams mērķauditorijai.

Izvērtējuma rezultāti ir **pieejami visām** ieinteresētajām pusēm.

6. Izvērtēšanas budžets un tā organizācija

Izvērtēšanas plānā paredzēto vadošās iestādes izvērtējumu, kā arī nozaru veicamo specifisko ES fondu izvērtējumu¹⁸ un pētījumu finansēšanai tiks izmantoti ES fondu tehniskās palīdzības resursi.

Kopīgo noteikumu regulā 44. pantā noteikto minimālo obligāto prasību izpildi attiecībā uz ES kohēzijas politikas programmas 2021.-2027.gadam izvērtēšanu nodrošinās vadošā iestāde. Resursi darba nodrošināšanai paredzēti ES fondu tehniskās palīdzības piešķirumā FM.

Gatavojot un veicot izvērtējumus, vadošā iestāde un atbildīgās iestādes nodrošina to atbilstību lietderības un izmaksu efektivitātes principiem.

7. Izvērtējumiem nepieciešamie dati un plānotie izvērtējumi

Lai nodrošinātu kvalitatīvu izvērtējumu veikšanu, būtiska ir atbilstošu datu pieejamība izvērtējuma veikšanas brīdī. Tā kā ES fondu ieguldījumu izvērtējumi parasti aptver analīzi par situāciju pirms ieguldījumu uzsākšanas, tas nozīmē, ka izvērtējuma

¹⁸ Nozarēm specifiskus ES fondu izvērtējumus veic atbildīgās iestādes un tām pieejamie resursi izvērtējumu veikšanai tika noteikti MK 11.01.2022. sēdē izskatītajā ziņojumā "Informatīvais ziņojums par Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam ieviešanai nepieciešamajiem resursiem". Lai nodrošinātu atbildīgajām iestādēm lielāku elastību reaģēt uz aktuālajām vajadzībām, Izvērtēšanas plānā netiek iekļauti AI plānotie izvērtējumi un informācija par tiem pieejama apkopotā veidā šeit: <https://www.esfondi.lv/profesionaliem/izvertesana/izvertesanas-plans>

veikšanas brīdī jābūt pieejamai informācijai par kādu noteiktu laika posmu pagātnē. Turklāt šai informācijai jābūt pieejamai atbilstošā detalizācijā, formātā un tvērumā. Tas nozīmē, ka izvērtējumiem nepieciešamos datus vēlams identificēt jau ES fondu ieguldījumu plānošanas fāzē un savlaicīgi nodrošināt to pieejamību pētniekiem, atsevišķos gadījumos nosakot izvērtēšanai nepieciešamos datus vēl pirms ieguldījumu uzsākšanas.

Izvērtējumiem nepieciešamos datus iespējams iedalīt šādās grupās:

1. **ES fondu finansēto projektu datus** (t.sk. par sasniedzamajiem rādītājiem) paredzēts uzkrāt KPVIS, kas ir Centrālās finanšu un līgumu aģentūras administrēta sistēma, kas nodrošina ES fondu īstenošanai, vadībai un uzraudzībai nepieciešamo datu uzkrāšanu. Šīs grupas dati izvērtējumu vajadzībām tiek iegūti tieši no ES fondu finansēto projektu finansējuma saņēmējiem vai atbildīgajām iestādēm. Informācija par rādītāju vērtību noteikšanu sniegta atsevišķi rādītāju pasēs.
2. **Administratīvie dati** – dažādu valsts un pašvaldību reģistru dati, piemēram, dati no Uzņēmumu reģistra, Iedzīvotāju reģistra un Valsts ieņēmumu dienesta. Šos datus izvērtēšanas vajadzībām var iegūt samērā viegli, un vairumā gadījumu tam nav nepieciešamas papildu izmaksas, kā arī netiek radīts papildu administratīvais slogs. Lielākoties nepieciešamo informāciju iespējams iegūt, nosūtot pieprasījumu attiecīgo datu turētājam – atbilstošajai iestādei.
3. **Dati, kas netiek regulāri iegūti vai netiek apkopotī vispār.** Šo datu iegūšana izvērtēšanas vajadzībām var prasīt papildu resursus un laiku, kā arī atsevišķos gadījumos – ir pat neiespējama. Šo datu iegūšana vairumā gadījumu būs atsevišķi organizējama, piemēram, veicot specifiskus pētījumus, veicot aptaujas, intervijas vai organizējot fokusgrupas.

Gadījumos, kad atbildīgās iestādes vai vadošā iestāde konstatēs, ka izvērtēšanai nepieciešamie dati nav pieejami izvērtējumiem vajadzīgajā detalizācijā, formātā un tvērumā, jo šādu datu uzkrāšana valstī nav paredzēta, vadošā iestāde meklēs risinājumus datu uzkrāšanai. Piemēram, izvērtēs iespējas noteikt datu uzkrāšanu par saistošu nacionālā līmenī, rosinot konkrēto datu uzkrāšanu noteikt Ministru kabineta noteikumos par Valsts statistiskās informācijas programmu attiecīgajam kalendārajam gadam.

Provizoriskais vadošās iestādes izvērtējums ES fondu 2021.–2027.gada plānošanas periodam

Plānotais izvērtējums (provizoriskais izvērtējuma veikšanas laiks)	Indikatīvie darba uzdevumi un metodes	Indikatīvie datu avoti, kas izmantojami papildu KPVIS
<p>ES fondu kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gada plānošanas perioda ietekmes, efektivitātes un lietderības izvērtējums (2028)</p>	<p>Novērtēt Eiropas Savienības fondu ieguldījumu efektivitāti, lietderību un ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību un sabiedrību, t.sk. izvērtējot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vai programmas ieguldījumi ir risinājuši programmas stratēģijā identificētās problēmas; • kāda ir programmas ieguldījumu savstarpējā papildinātība ar citiem ES ieguldījumiem; • kāda ir veikto ieguldījumu pievienotā vērtība ES līmeņa stratēģisko mērķu sasniegšanā; • kāda ir saikne starp ieguldījumu vērtību (izmaksām) un faktiskajiem ieguldījumu rezultātiem; • kāda ir faktisko ieguldījumu rezultātu ilgtspēja; • kāda ir kohēzijas politikas ieguldījumu ietekme uz vidi atbilstoši nacionālajā likumdošanā noteiktajiem standartiem un prasībām; • kādi ir labās prakses piemēri. <p><i>Izmantojamas kvantitatīvās un kvalitatīvās metodes un to kombinācija, piemēram, dokumentu un literatūras analīze, KP VIS u.c. oficiālo datu analīze, intervijas, gadījuma izpēti, izmaksu – ieguvumu analīze, u.c. metodes ar visaugstāko efektivitāti un lietderību.</i></p>	<p>VID datu noliktavas sistēma Valsts informācijas resursu, sistēmu un sadarbības informācijas sistēma (VIRVIS) Latvijas Atvērto datu portāls (t.sk. dati par informācijas sistēmu lietotājiem) VAS “Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs” dati Finanšu institūcijas ALTUM dati Valsts vides dienesta datu bāzes Finansējumu saņēmēju neregistrēti dati Valsts izglītības informācijas sistēma (VIIS) Augstākās izglītības kvalitātes aģentūras e-platforma: eplatforma.aika.lv Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmu (NPAIS) Ieslodzījuma vietu pārvaldes (IeVP) “Ieslodzīto informācijas sistēma” (IIS) Valsts informācijas sistēma “Valsts sociālās politikas monitoringa informācijas sistēma” (SPOLIS) Bezdarbnieku uzskaites un reģistrēto vakanču informācijas sistēma (IS BURVIS) Centrālā statistikas pārvaldes dati Projektu īstenošanas dati</p>